

"אין דבר אליאש"

הפעולה לא בוצעה, כי אליאשחילי לא גויס למילואים, לא היה מסוגל על כן לגנוב את האקדחים מהדרגה-המגורים של קציני יחידתו.

● **מחתרת "דזירה"**. בינתיים צץ במוחו של אליאשחילי הרעיון להרוג את משה שרת. הוא לקח את הספר דזירה, החליט לשלחו כמתנת ראש-השנה לראש-הממשלה דאו (אליאשחילי: "הממשלה לא התחלפה אז זמן רב...") אחרי שמילא אותו חומר-נפץ ומפץ.

בדרך לדואר פגש את יעקוב חרותי. "אמרת לי לחרותי ששרת זה הוא חתיכת טיגופת. אמרת לי שצריך לרצוח אותו. חרותי אמר לי שאפסיק לעשות שטויות, שאני אשב בבית הסוהר. רק חרותי אחראי לכך שמשה שרת חי עלי אדמות!"

כל זה קרה "לפני שהכרתי את מנקס". את חרותי, ואחר-כך את מנקס, הכיר בחוג סולם, שהיא אגודה חוקית.

★ ★ ★

"יש לך נשק. אתה בדינו!"

כל הפרשות האלה מוזרות מאד, אם מניחים שאליאשחילי באמת לא היה סוכן הש.ב. במשך כל תקופה. לדברי עצמו, היה במגע עם הש.ב. סמוך לנסיונו להרוג את שרת. אך הקשר נפסק והתחדש באופן קבוע רק חודשיים לפני רצח קסטנר. אולם אם מניחים את ההיפך, שהיה סוכן קבוע ושהוטל עליו ליוזם מחתרות כדי לבדוק באיזו מידה אפשר למשוך את שרעבי, חרותי, מנקס ואחרים לפעולות חשודות, הרי הסיפור הרבה יותר סביר.

בשעתו טען העולם הזה (1021) כי לא ייתכן בכלל שסוכן כפול יישמט מידי הש.ב., אלא אם כן נעדר השרות כשרון במידה מבהילה. בעקיפין אישר אליאשחילי טענה זו: "איש הש.ב. אמר לי (לפני שנה וחצי): אנחנו רוצים שתחזרו חזרה (למחתרת) ותספק לנו חומר על חרותי, ועל סולם ועל הארגונים, ביחוד על שני המנוולים מנקס וחרותי."

כשהודיע אליאשחילי לאיש הש.ב. שיש בביתו נשק, ורצה למכור אותו לש.ב. בסכום 300 ל"י, סירב איש הש.ב. לקחתו. הוא השאיר את הנשק (מבלי לדעת אפילו את פרטיו) בידי אליאשחילי, האיש שהודה שביקש לרצוח את שרת, ואמר לו: "יש לך נשק. אתה בדינו. שתף פעולה, אחרת נדפוק אותך!"

בנסיבות אלה כמעט לא ייתכן שאליאשחילי לא היה סוכן קבוע של הש.ב. נתון למרותו לשבת ולחסד. על דרכי פעולתו סיפר בגילוי-לב רב, בתשובה לשאלותיו של קריצמן: "סיפרתי להם (לש.ב.) שקיבלתי אינפורמציה מירושלים שחברי בית"ר הדתי עומדים להצית מכוניות או"ם, ורק אני יכול למנוע זאת." מה עשה שם? "בילתי בירושלים", סיפר בעדותו. בבית-המשפט, בתשובה לשאלות, פירט את צורת הבילוי: הוא הלך למעון בית"ר הדתי, הרצה שם על מלכות ישראל, על הצורך להקים מחתרת ולהפוך את השלטון בכוח.

ארבעה בחורים (שמחה כגן, תלמיד ישיבה; אורי סלוצקין, פקיד בנק; חנוך טיפושיני, תלמיד שמינית; נחמן טוקר, בוגר ישיבה; כולם בני 18) נשארו אחרי ההרצאה לדיון נוסף, אך התנגדו לדעות אליאשחילי. בכל זאת מסר זה את שמותיהם לש.ב., כחשודים בהקמת מחתרת. האפילו: ארבעתם נאסרו למחרת רצח קסטנר.

התענוג הזה עלה למשלם-המסים הישראלי 25 ל"י, מהן 15 ל"י שכר-עבודה, 10 ל"י דמי אש"ל. לפחות המס החודשי של פועל ישראלי אחד, שהריחח בזיעת אפיו, הוקדש למטרה קדושה זו להפיל בפה ארבעה חפים-מפשע, בחסות (ועל חשבון) הש.ב.

מה היתה דעתו על אליאשחילי השבוע על פעולתו זו?

קריצמן: האם אין לך כיום נקיפת מצפון?

אליאשחילי: לא. השקר הזה איננו מזעזע אותי. הש.ב. רצה שמות.

הודעה גלוית-לב זו שפכה אור מזור על כל שאר הודעותיו, כולל עדותו על נאשמי המשפט.

★ ★ ★

כל אנשי הש.ב.

כל דקה של עדות העד העיקרי של התביעה הטילה צל כבד יותר על מהותו ופעולתו של הש.ב. תפקידו של המוסד בפרשת רצח קסטנר הפך מזור ואפל יותר מרגע לרגע. המחתרת האחרונה, שהיא היסוד למשפט, היתה מורכבת (לדבריהם של התביעה ואליאשחילי) משלושה אנשים — אדם, נגמך, כסוף-שיער, בעל משקפיים, שנקרא מרדכי תקואית שגויסה עלידי אליאשחילי עצמו.

קבוצה זו כללה שלושה איש: יהושע מרקל (שגם אקשטיין וגם אליאשחילי חשדו בו שהוא איש ש.ב.), אברהם רוזן (שהיה איש ש.ב. ועמד, לדברי עצמו, במגע עם אותו איש שהפעיל גם את אליאשחילי — אדם, נגמך, כסוף-שיער, בעל משקפיים, שנקרא מרדכי ואחר-כך רפי). השלישי היה משה גוימן, לשעבר תושב של מוסד לחולי-רוח.

מה היה מצבם של שלושת היוזמים? אליאשחילי היה איש הש.ב., או חלק מן הזמן או כל הזמן, ומה עם אקשטיין, האיש הנאשם בכך שירה במו ידיו בדר קסטנר?

דובר הש.ב. הודה בשעתו כי אקשטיין עמד במשך זמן-מה (אך לא בתקופת הרצח) במגע

שלושת התותחים. סוללת הפרקליטים מורכבת ממכס קריצמן (טינגורו של מנקס), יעקב הניגון (טינגורו של שמר) ואלכסנדר טל (טינגורו של אקשטיין). אף שיתכן כי בהמשך המשפט יתפלגו קווי ההגנה, יורים השלושה מסחים, הבקיעו חורים גדולים בחומת התביעה.

הצר הנשי. מרים בן-פורת, התובעת (ימין) עומדת לבדה מול התקפות הגברים. דברי העד אליאשחילי הוציאו אותה לא פעם מן הכלים, בייחוד כאשר האשים אותה ב"שטיפת-מוח", טען כי ניסתה להשפיע על עדותו.

עשרים יום אחרי מעצרו, עלה אריאל אליאשחילי על כסא בתאו בכלא יפו, וקשר לסוגר המגורה רצועה של בד אותה קרע משמיכתו. כשניסה לתלות את עצמו נפתח הקשר, והוא נפל.

כשעלה שנית על הכסא, כדי לבצע הפעם את זממו, עורר את תשומת-לבו של השוטר שמר במסדרון. הלה התפרץ פנימה, סיכל את הניסיון.

מה גרם לכך שאריאל אליאשחילי, בחור גבוה, יפה ובריא, ניסה לאבד את עצמו לדעת?

★ ★ ★

עבודה קלה ומשכורת

פשה מאד לקבוע בתודות מתי הפך מייסד-המחתרות אליאשחילי לסוכן-הש.ב. אליאשחילי. לפי הטענה הרשמית, קרה הדבר רק כחודשיים לפני רצח קסטנר, תקופה שעבורה קיבל משכורת בסך כולל של 150 ל"י. בתוספת הוצאות טיול לירושלים. לפי אותה טענה כבר קיים פעם מגע עם הש.ב. לפני שנה וחצי, אך קשר זה נותק.

לפחות איש אחד לא האמין בכך. היה זה טינגורו של מנקס, מכס קריצמן, שניסה לצייר תמונה לגמרי אחרת: תמונתו של הצנחן המשוחרר אליאשחילי שנפלט לרחוב האורח, ביקש כפי שסיפר בעצמו, עבודה קלה עם משכורת של לפחות 350 ל"י, ומצא את העיסוק המתאים בש.ב.

ואומנם, זמן קצר אחרי-כן, החל אליאשחילי מסתובב לפתע בחוגים שהיו קרובים לרעיון של "מלכות-ישראל". איש לא הזמין אותו — הוא הלך לבדו. גם לא היה לו מעולם קשר קודם עם חוגים אלה. סיפורו, כאילו נתן לו איש-לח"י באופן פרטיני לחלק כרוזים של לח"י, בראשית מלחמת-העצמאות, כשאליאשחילי היה רק בן 13, אינו מתקבל ביותר על הדעת. לח"י לא היה מעולם ארגון פרטיני.

במועדון סולם קיבל כרוזים. תוך זמן קצר נאסר פעמיים, שוחרר פעמיים בעונשים קלים. זה יכול היה להיות מוליביש סתם. אולם זה יכול היה גם להיות תכסיס של הש.ב., אם ביקש להפוך סוכן לאדם אשר הוכיח שהוא מוכן לסבול למען הרעיון. טוען אליאשחילי: "רצייתי למצוא תן בעיני אנשי מועדון סולם!"

אפשרות שלישית: שבא אז במגע עם הש.ב. אחרי המאסר, שוחרר בעונשים קלים על פי הסכם. דבר אחד ברור: איש שנתפס פעמיים כשליח ארגון חשוד, לא יכול היה להיעלם מאותו יום מתחת לעינו הפקוחה של הש.ב.

★ ★ ★

אלוף מחתרות ישראל

מה שקרה מאז, מוכיח לפחות דבר אחד: במשך שנים ארוכות היה אליאשחילי היוזם, הממריץ והמדובר של מחתרת אחרי מחתרת. הרשימה התמציתית:

● **מחתרת שביקשה לרצוח ערבים מעבר לגבול.** בעדותו במשטרה הודה אליאשחילי שהוא פנה לישעיהו שרעבי, לשעבר עציר מחתרת צריפין, והציע לו להצטרף לפעולה. עתה, במשפט, הכחיש זאת, טען כי שרעבי פנה אליו בצאתו מבית-הסוהר.

מדוע לא בוצעה הפעולה? שרעבי, שיום בכיכול את העניין, לא רצה לבצע, כי חשש להסתכסך עם הצבא, אליו עמד להתגייס. חוץ מזה חשד אליאשחילי באקשטיין שהיה גם הוא שותף לרעיון מחתרת זו, שהוא סוכן ש.ב. למחתרת זו לא היה שום קשר עם חרותי ומנקס, אותם לא הכיר אז כלל.

● **מחתרת פתח-תקווה להפלת השלטון.** לפי עדותו, פנה אליאשחילי לנתן קמחי, היצע לו להקים במשותף מחתרת חדשה. אולם בעוד שקמחי רצה לגבש אידיאולוגיה, סלל אליאשחילי צורך מטופש זה, דרש פעולות טרור מיד. כשלא בא על סיפוקו, ולא ניתן לו לבצע פעולה נגד גורמים בינלאומיים מסויימים, פיצל הוא את המחתרת.

● **מחתרת לרצח קסטנר.** בלי כל היסוס, הודה אליאשחילי שהוא עצמו יזם בפעם הראשונה את הרעיון להרוג את קסטנר. זה היה לפני שנה וחצי, אחרי פסק-הדין של השופט בנימין הלוי. הוסיף אליאשחילי: "אקשטיין התנגד בכל חוקף!" המדובר באותו אקשטיין, אשר אליאשחילי עצמו היה אז בטוח (בצדק) שהוא נמצא במגע עם הש.ב., דבר שלא הפריע לו להציע את ההצעה. אליאשחילי: "כשבאתי ברעיון לרצוח את קסטנר, חשתי שאקשטיין הוא איש הש.ב."

בסך הכל כללה מחתרת זו שלושה אנשים: אליאשחילי, אקשטיין ומרקל. מרקל חשד שאקשטיין הוא איש ש.ב., ואילו אליאשחילי חשד גם במרקל וגם באקשטיין. מהתנגדותו של אקשטיין מסתבר כי זה מצדו חשד דווקא באליאשחילי. אפשרות סבירה: שלושתם כאחד היו במגע עם הש.ב. מסרו ידיעות האחד על השני, לאותו מפעיל, חשדו איש ברעהו.